

SEZON NA KLESZCZA

- ✓ W OKRESIE OD MAJA DO PIERWSZYCH PRZYMROZKÓW
- ✓ W LESIE, NA ŁĄCE, ALE TAKŻE W PARKACH I PRZYDOMOWYCH OGRÓDKACH

- ✓ PAMIĘTAJ O ODPOWIEDNIM UBRANIU I NAKRYCIU GŁOWY - ZAŁÓŻ KURTKE LUB KOSZULĘ Z DŁUGIM RĘKAWEM, DŁUGIE SPODNIĘ, WYSOKIE BUTY
- ✓ WYBIERZ JASNE UBRANIA - ŁATWIEJ ZAUWAŻYSZ KLESZCZA
- ✓ STOSUJ PREPARATY ODSTRASZAJĄCE KLESZCZE, ZACHOWAJ SZCZEGÓLNA OSTROŻNOŚĆ PODCZAS ICH STOSOWANIA U DZIECI
- ✓ DOKŁADNIE OBEJRZYJ SKÓRĘ PO POWROCIE ZE SPACERU

- ✓ USUŃ KLESZCZA SPECJALNYM ZESTAWEM DO USUWANIA KLESZCZY LUB PĘSETĄ
- ✓ UCHWYĆ KLESZCZA TUŻ PRZY SKÓRZE, ZA PRZEDNIĄ CZĘŚĆ CIAŁA, A NASTĘPNIE MOCNYM, ZDECYDOWANYM RUCHEM, POCIĄGNIJ KU GRÓRZE. RANĘ ZDEZYNFEKUJ WODĄ UTLENIONĄ
- ✓ KLESZCZA NIE NALEŻY ZGNIATAĆ, WYKRĘCAĆ, SMAROWAĆ TŁUSZCZAMI, ANI PRZYPALAĆ OGNIEM!

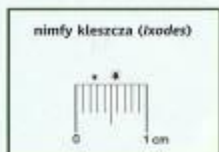

- ✓ OBSERWUJ MIEJSCE PO UKĄSZENIU, GDY POJAWI SIĘ RUMIEŃ, IDŹ DO LEKARZA
- ✓ JEŚLI RUMIEŃ NIE WYSTĄPIŁ W CIĄGU 1-5 TYG., MOŻESZ ZBADAĆ KREW, ABY UPEWNIĆ SIĘ, ŻE KLESZCZ NIE ZARAZIŁ CIĘ BORELIOZĄ

ZAKAŻENIE

Boreliozą można zostać zarażonym wskutek ukąszenia przez zakażonego kleszcza, jego larwę lub nimfę. Larwy i nimfy to postaci młodociane kleszczy. Niektóre mają wielkość ziarenka maku, dlatego nie wszyscy pamiętają ugryzienie.

Fot. Tomasz Pachlewski

Bakterie boreliozy (*Borrelia*) zasiedlają przewód pokarmowy kleszcza oraz jego gruczoły ślinowe i stąd nawet krótkie przebywanie w skórze może zakończyć się zakażeniem i boreliozą. Istotną rolę odgrywa właściwe usuwanie kleszcza ze skóry, jeśli zrobi się to nieumiejętnie, pajęczak zwróci zawartość swego przewodu pokarmowego razem z bakteriami wprost do naszej krwi.

Tylko niektórzy chorzy na boreliozę pamiętają ugryzienie. Aż 2/3 chorych na tę chorobę nigdy nie zauważyło kleszcza lub rumienia (czerwonej plamy pojawiającej się czasem w miejscu ugryzienia).

Rumień migrujący
(*Erythema migrans*)
powstały kilka tygodni po ugryzieniu kleszcza zakażonego krętkami *Borrelia*

Fot. Krzysztof Kujawa

Nie trzeba także spędzać dużo czasu w lesie, by nabawić się tej choroby. Kleszcze obecnie żyją w parkach i przydomowych ogródkach. Przynoszą je również nasze psy i koty. Dorosła samica, którą przyniósł ze spaceru pies, może złożyć na naszym trawniku 2-5 tys. jaj.

Samica kleszcza opita krwią

Fot. Krzysztof Kujawa

OBJAWY

1. Jeśli po ugryzieniu kleszcza wystąpił rumień, oznacza to, że kleszcz zaraził nas boreliozą. Niestety, tylko u nielicznych chorych rumień występuje. Jest to jedyny dowód na to, że doszło do zakażenia. Nie ma żadnego testu, który by później ze 100% pewnością zaprzeczył lub potwierdził boreliozę.
2. W pierwszym etapie choroby mogą pojawić się objawy grypopodobne.
3. W miarę postępowania choroby objawów jest coraz więcej. Oto występujące najczęściej:

- gorączki, poty, dreszcze, fale gorąca;
- zmęczenie, ociężałość;
- bóle i obrzęki stawów;
- drętwienie kończyn lub tylko palców;
- trzeszczenie szyi, sztywność i bóle szyi;
- bóle i skurcze mięśni;
- tiki mięśni twarzy lub innych mięśni;
- klucie, igielki pod skórą, utrata czucia, palenie, przeszywające bóle;
- drętwienie języka, zwłaszcza jego czubka lub warg;
- kołatanie serca, skoki ciśnienia;
- podwójne rozmyte widzenie, częste czarne plamy, nadwrażliwość na światło;
- dzwonięcie, bóle uszu, nadwrażliwość na dźwięk;
- problemy z koncentracją, czytaniem, trudności z myśleniem, trudności w znalezieniu słowa;
- słaba pamięć krótka, luki pamięciowe;
- porażenie nerwów, w tym np. twarzowego (opadanie kącika ust).

Na ogół boreliozę diagnozuje się klinicznie, gdy obecnych jest kilka objawów.

Dorosły kleszcz (*Ixodes*)

Fot. Algorytmajal

KOINFEKCJE

Oprócz krętków boreliozy, kleszcze przenoszą szereg innych bakterii, wirusów i pierwotniaków. Często zarażają kleszczowym zapaleniem mózgu, bartonelozą, babeszjozą, erlichiozą, jersiniozą, mykoplazmozą. Im więcej człowiek otrzyma szkodliwych patogenów, tym trudniejsza diagnostyka i leczenie tej choroby.

Borelioza nazywana jest „wielkim imitatorem”, gdyż naśladuje wiele chorób, m.in.: SM, SLA, chorobę Alzheimera, chorobę Parkinsona, fibromialgię, toczeń, zespół przewlekłego zmęczenia.

TESTY DIAGNOSTYCZNE

Z badaniami laboratoryjnymi na boreliozę istnieją ogromne problemy metodologiczne i interpretacyjne. Obecnie nie istnieje idealny test, który byłby w stanie całkowicie potwierdzić lub wykluczyć boreliozę. Ciągłe dość duży procent pacjentów nie otrzymuje pozytywnego laboratoryjnego potwierdzenia zakażenia pomimo aktywnej choroby (niemniej ci chorzy powinni otrzymać leczenie po wnikliwym wykluczeniu innych chorób, na podstawie obrazu klinicznego boreliozy).

W diagnostyce boreliozy powinno się używać testów Western Blot (WB) i Polymerase Chain Reaction (PCR). Z obserwacji wynika, że test ELISA jest mało wiarygodny (chorzy z ujemnym wynikiem ELISA mają często dodatni WB lub/i PCR), dlatego najlepiej od razu zrobić test WB w klasach IgG i IgM (lub PCR). Niestety, negatywny wynik każdego z wymienionych testów nie musi oznaczać, że jest się zdrowym.

Należy również pamiętać, że przeciwciała można wykryć najwcześniej po miesiącu od ugryzienia.

Fot. Witold Wójcicki

Aparat gębowy kleszcza jest wyposażony w kolce pomagające mu utrzymać się w ciele ofiary

LECZENIE

Krętki boreliozy już po 10 dniach od zarażenia mogą się znaleźć w mózgu. Dlatego najważniejsze jest podjęcie natychmiastowego leczenia.

Pojawienie się rumienia powinno być sygnałem do rozpoczęcia antybiotykoterapii odpowiednimi dawkami leków. Mając na uwadze, iż rumień pojawia się u niewielkiego procenta zakażonych osób, powinny zaniepokoić nas również inne objawy towarzyszące ukąszeniu.

Leczenie boreliozy może być bardzo trudne i polega na stosowaniu odpowiedniej antybiotykoterapii. Pacjent powinien znajdować się pod opieką lekarza aż do momentu ustąpienia wszystkich objawów chorobowych.

Jeżeli po skończonej terapii objawy wrócą, oznacza to, że choroba nie została wyleczona (powodem mogą być inne infekcje odkleszczowe, zbyt krótka antybiotykoterapia, za małe dawki leków).

W przypadku relatywnie wczesnej (trwającej mniej niż rok) boreliozy, szansa wyleczenia całkowitego jest dość duża, dlatego jest bardzo ważne, by szybko zgłosić się do specjalisty.

ZAPOBIEGANIE

Na wycieczkę do lasu powinno ubierać się pełne obuwie oraz ubrania osłaniające całe ciało i w jasnych kolorach, ponieważ wtedy łatwiej dostrzec kleszcza. Odzież należy spryskać preparatem odstrasającym kleszcze. Po powrocie konieczne jest dokładne sprawdzenie, czy nie mamy kleszcza na ubraniu lub na ciele. Ważne jest by przejrzeć całe ciało – plecy, głowę i miejsca intymne. **Jeśli znajdziemy kleszcza wkręconego w skórę, nie wolno go niczym smarować! Nie wolno go przyciskać!**

Najlepiej wyjąć specjalnym urządzeniem kupionym w aptece albo pęsetą. Należy obserwować swój organizm, a w przypadku pojawienia się rumienia lub innych objawów, natychmiast udać się do lekarza.

Borelioza jest chorobą niebezpieczną, która znacznie obniża jakość życia. Jej prawidłowe leczenie może doprowadzić do całkowitego ustąpienia objawów i wyleczenia.

Można się nią zarazić podczas krótkiej wycieczki...

W celu uzyskania dodatkowych informacji zapraszamy na stronę internetową Stowarzyszenia Chorych na Boreliozę

www.borelioza.org

Stowarzyszenie Chorych na Boreliozę
tel. 0 692 890 751

e-mail: stowarzyszenie.borelioza@gmail.com
lymepoland@gmail.com

**Stowarzyszenie
Chorych
na Boreliozę**

BORELIOZA

**CHOROBA WYSTĘPUJĄCA
CZĘŚCIEJ NIŻ MYŚLISZ**

Borelioza, choroba z Lyme, krętkowica kleszczowa – choroba zakaźna wywołana przez bakterie należące do krętków *Borrelia burgdorferi*, *Borrelia garinii*, *Borrelia afzelii*, które są przenoszone na człowieka przez kleszcze. Na boreliozę chorują też niektóre udomowione zwierzęta (psy, koty, bydło).

Po raz pierwszy choroba została opisana w Stanach Zjednoczonych w miejscowości Lyme w stanie Connecticut w 1975 roku. W Polsce zachorowania na boreliozę z Lyme zaczęto rozpoznawać dopiero pod koniec lat osiemdziesiątych XX wieku.